

AVRUPA BİRLİĞİ MÜZAKERE SÜRECİNDE TÜRK EĞİTİM VE KÜLTÜR SİSTEMİNİN LİTERATÜR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nazan Çiydem ŞADİOĞLU¹

ÖZ

Türk eğitim sektörü son yıllarda bazı standartları oluşturmak adına gelişim göstermektedir. Özellikle günümüz eğitim sistemi klasik anlayıştan modern anlayışa geçmiştir diyebiliriz. Türkiye'nin AB müzakere sürecinde, Türk eğitim sektörünün üstlenmesi gereken bazı müktesebat bulunmaktadır. Bu müktesebatın uygulanması AB süreci kıstası olmaktan çok Türk eğitim sisteminin kalitesinin artırılması, Türkiye'nin demografik dinamiklerinin ve potansiyel nüfus popülasyonunun daha etkin bir eğitim sistemine kavuşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik fırsatlar, gelir seviyesi, eğitim kalitesi ve yükseltisi, nitelikli insan yetiştirilmesi bu eğitim sisteminin kalitesi ile paralellik içermektedir. AB müzakereleri sürecinde de bu durum dile getirilmiş ve Türkiye'den eğitim reformlarının iyileştirilmesi istenmiştir. Öncelikli olarak eğitim ve kültür başlığı ile müktesebat ele alınmış ve bazı yaptırımlar uygulamaya geçirilmiştir. Bu müktesebat ile Türkiye eğitim alanında proaktif davranmaya başlamış ve Türk ekonomi literatüründe “demografik” geçin olarak adlandırılmıştır. Her aşamada ve her alanda eğitim kalitesi ve kültürel seviyenin iyileştirilmesi bir zorunluluktur. Eğitimli bireylerin toplumsal değerlere olan katkısı göz ardı edilemez. Bu nedenle Türk eğitim sistemi ve kültürel değerlerin uluslararası norm ve seviyede olması artık kaçınılmaz bir hal almıştır. Uluslararası ekonomi ve bilim arenasında Türkiye'nin yer alması

¹ *Seyit Onbaşı İlköğretim Okulu Müdürü Avcılar İstanbul*

ve yarışması ancak sağlanan eğitim kalitesi ve kültürel donanıma sahip toplum bireyleri ile sağlanabilir. Bu çalışmada AB sürecinde Türkiye'nin eğitim ve kültür alanında yaptığı çalışmalar ile uygulamalar literatür açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, AB, Müktesebat, Müzakere, Kültür, Standart, Ekonomi

A LITERATURE REVIEW OF TURKISH EDUCATION AND CULTURE SYSTEM IN EUROPEAN UNION NEGOTIATION PROCESS

ABSTRACT

Turkish education sector has been developing recently with the purpose of setting some standards. We can say that especially today's education system has changed from classical to modern understanding. There are some acquis that Turkish education sector should undertake in the EU negotiation process of Turkey. The implementation of this acquis plays an important role in increasing the quality of Turkish education system, providing a more effective education system to demographic dynamics and potential population of Turkey rather than being an EU process criterion. Economic opportunities, income level, education quality and increase, raising qualified individuals include parallelism with the quality of this education system. This situation was raised in EU negotiation process, and Turkey was requested to ameliorate the education reforms. Firstly, education and culture subjects and the acquis were discussed and some sanctions were implemented. Turkey began behaving proactively with this acquis and it was called "demographic" transition in Turkish economy literature. Improving the education quality and culture level in each stage and each field is an obligation. The contribution of educated individuals to social values can't be ignored. Therefore, it is inevitable for Turkish education system and cultural values to be at international norm and level. Ranking and competing among the international economy and science area for Turkey is only possible with individuals equipped with the education quality and cultural knowledge. In this study, Turkey's studies and implementations in the field of education and culture in the EU process were evaluated in terms of literature.

Key Words: Education, EU, Acquis, Negotiation, Culture, Standard, Economy

GİRİŞ

Dünya çapında yaşanan bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda ülkelerde meydana gelen değişimler ile küreselleşme süreci, toplumlarda gereksinimleri değiştirmiş ve bu gereksinimleri karşılayabilmek için sürekli olarak kendini yenileyen, yeni bilgiler edinmeyi bir yaşam biçimi haline getirmiş bir toplum gereksinimini ortaya çıkarmıştır (Turan, 2005).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra öncelikle ekonomik bir birlik olmak amacıyla altı Avrupa ülkesi (Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg) tarafından kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), bugün ekonomik boyutunun yanı sıra sosyal, kültürel ve siyasi boyutları da kapsayan çok uluslu bir topluluk olan Avrupa Birliğine dönüşmüştür. AB'ye üye ülkeler kuruluş aşamasında ekonomik açıdan Avrupa'da tek bir birlik oluşturmak amacıyla bir araya gelmişlerdir. Ancak, ilerleyen zamanda üye devletlerin kültürel yapılarındaki değişimler, aralarındaki farklılıkların korunması düşüncesinin yanı sıra ortak bir Avrupa kültürünün geliştirilmesi düşüncesini yaygınlaştırmıştır (Fontaine, 2007).

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler AB'ye üye ülkeleri ekonomik, siyasi ve kültürel alanlar dışında eğitim alanında da ortak çalışmalar yapmaya ve ortak politikalar geliştirmeye yöneltmiştir. Eğitim politikaları, bir ülkenin eğitim sisteminin gelecekte nasıl şekilleneceğinin ve o ülkede eğitim ile ilgili neler yapılması gerektiğinin belirlenmesi için önemlidir. AB'nin üye ülkeler arasında yaptırma zorlayan ortak bir eğitim politikası olmamasına karşın üye ülkelerin eğitim sistemleri arasında ortak ilkelerin benimsenmesi desteklenmektedir. Bu konuda gerekli uyumlaştırma çalışmaları yapılmakta, ülkelerin kendi özelliklerini koruyarak ortak bir eğitim sistemi geliştirmeleri yönünde düzenlemeler yapılmaktadır (Sayın, 2004). Gültekin ve Anagün (2006)'e göre, birliğin eğitim alanındaki temel yaklaşımı, üye ülkelerin belirlenen genel ilkeler ve göstergelerle gelişmeyecek biçimde kendi eğitim sistemlerini düzenlemeleri yönündedir.

Türkiye'nin 1960'lı yıllara dayanan AB'ye üyelik girişimleri 2000'li yıllarda yeniden hız kazanmıştır. Türkiye ile Avrupa Birliği'nin ilişkileri 31 Temmuz 1959'da Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yaptığı ortaklık başvurusu ile başlar. AET Bakanlar Konseyi'nin başvuruyu kabul etmesi sonrasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Ankara Anlaşması ortaklık yaratan bir anlaşmadır. Bunu 1970 yılında

imzalanan Karma Protokol izlemiştir. Türkiye'nin, sonradan Topluluk üyesi olan birçok ülkeden daha önce Topluluk ile ilişkilerini başlatmış olan bu iki önemli belge, o tarihlerden sonra ve 17 Aralık 2004 tarihli Avrupa Konseyi Sonuç Bildirgesi sonrasında halen devam etmekte olan süreçte Türkiye–AB ilişkilerinin hukuki dayanaklarındandır.

Avrupa Birliği 25 Mart 1957 tarihinde imzalanan Roma Antlaşması'yla Avrupa Ekonomik Topluluğu adı altında doğdu. Türkiye 1959 yılında bu topluluğun bir parçası olmak için başvuruda bulundu. 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan Ankara Antlaşması Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık çatısı oluşturdu. Bu antlaşma 12 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe girdi. 12 Eylül 1980 Darbesi AET ile Türkiye arasındaki ilişkilerin dondurulmasına yol açtı. 1983 yılında çok partili seçimlerin yapılması üzerine Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkiler yeniden canlandı. 14 Nisan 1987 tarihinde Türkiye resmen tam üyelik başvurusunda bulundu. Avrupa Birliği'yle bütünleşmenin ilk aşaması olarak Türkiye 1 Ocak 1996 tarihinde Avrupa Birliği'yle Gümrük Birliği'ne girdi.

2000'li yıllarda Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılma sürecinde bir hızlanma gözlemlendi. 17 Aralık 2004 tarihinde Avrupa Birliği ülkeleri Türkiye'nin katılma müzakerelerinin 3 Ekim 2005 tarihinde başlamasına karar verdiler. Başlayacak müzakerelerin ne kadar sürede tamamlanacağı konusunda kesin bir karar verilmedi. Şu an 2013 yılı Türkiye'nin AB'ye katılabileceği en erken tarih olarak gözükmektedir. Ancak müzakerelerin 2020 yılına kadar sürmesi ihtimali de mevcuttur.

Bununla beraber gelişmiş ülkeler grubu olarak bilinen bu kuruluş ve entegrasyonlara Türkiye gibi görece daha az gelişmiş ülkelerin de üye olması bu grupları oluşturan ülkelerin ne kadar benzer özellikler taşıdığı konusunu önemli hale getirmektedir. Bu entegrasyonlarda politik tercihlerin önemi bilinmekle birlikte, özellikle Türkiye'nin AB'ye üyeliği konusunda henüz yeterli sosyo - ekonomik gelişmeye ulaşamamış olmanın verdiği tereddütlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

AB üyesi ülkelerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve bilimsel çalışmaların hızla hayata geçirilmesine yönelik olarak 27 AB ülkesinin 2007'de yapılan 2009 yılında uygulamaya konulan Lizbon Antlaşmasında eğitim ve öğretim alanında önemli kararlar alınmıştır (İKV, 2009)

- Eğitim ve öğrenin etkinliğinin artırılması,

- Eğitim ve öğretim hayatında her bireyin eğitim materyallerine ulaşımının sağlanması,
- Eğitim ve öğretim sisteminin tüm dünyaya açılımının sağlanması,
- Eğitimcilerin ve öğrencilerin günümüz koşullarına ve ileri seviye eğitim tekniklerine hâkim bir şekilde yetiştirilmesi,
- Bilişim teknolojisine herkesin ulaşımının sağlanması,
- Matematik, fen bilimleri ve teknoloji alanlarında gelişimin sürekliliğinin sağlanması,
- Finans ve insan kaynakları alanında verilerin ve kaynakların en etkin olarak kullanılması,
- Eğitim ve bilim alanında AB'ye üye ülkelerin ortak hareket etmesi ve bilimsel araştırma ile topluluğun üyesi bireylerin bu yapılan çalışmalara eşlik etmesinin sağlanması,
- Girişimcilik ruhunun sağlanması,
- Yabancı dil eğitiminin sağlanması ve bu eğitimin gelişimine olanak verilmesi,
- Yaşam boyu eğitimin her bireye sağlanması,
- Eğitim alanında üye ülkelerin ortak hareketinin sağlanması ve bu etkinliğinin artırılması, yönündeki uygulamalardır.

Bir ülkenin çağdaş kalkınmasında en başarılı yol eğitimden geçer. Bu nedenle, tüm dünya ülkelerinin en önemli öncelikleri arasında, eğitimin çağdaş gelişmelere ayak uyduracak şekilde, toplumun ve bireylerin gereksinimlerine yanıt verecek biçimde düzenlenmesi yer almaktadır. Türkiye AB'ye uyum sürecinde başta eğitim alanında oluşan eksiklikleri gidermek ve bu oluşan eksikliklere AB'nin talepleri doğrultusunda projeler üretmek zorundadır. 27 AB üyesi ülke en başta ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, hukuk ve sağlık alanları başta olmak üzere Türkiye'den bazı oluşumları hızlandırması konusunda taleplerde bulunmuştur. Bu taleplerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve hızla iyileştirilmesi konusunda katı kurallar uygulamaktadır.

AVRUPA BİRLİĞİNİN OLUŞUMU

AB'nin kurulması fikri, II. Dünya Savaşı sonunda parçalanan ve yıkılan Avrupa'nın, yeni bir ekonomik ve siyasi model arayışı içine girmesiyle ortaya çıkmıştır (Gültekin ve Anagün, 2006). Bu arayışlar sonunda oluşan AKÇT, Avrupa'da kalıcı barışı sağlamak amacıyla Avrupa ülkelerini ekonomik ve politik olarak birleştirmeyi amaçlamıştır (Europa, 2010).

AB'nin başlangıcı, 1951 yılında Belçika, Federal Almanya Cumhuriyeti, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda'nın katılımıyla oluşturulan, siyasi ve ekonomik bir örgütlenme olarak tanımlanabilen AKÇT' ye dayanır (Europa, 2010; Wikipedia, 2011a). 1957 yılında altı kurucu devlet arasında imzalanan Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET) kurulmuştur. 1967 yılında imzalanan Brüksel Antlaşması (Füzyon Antlaşması) ile de AKÇT, AET ve AAET, *Avrupa Topluluğu* (AT) adıyla tek bir çatı altında toplanmıştır. 1973 yılında Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallık, 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında Portekiz ve İspanya Atiye katılmıştır (Gülcan, 2010).

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra AT üye devletlerin başkan ve başbakanlardan oluşan Avrupa Konseyi yeni Avrupa Birliği Antlaşması kabul edilmiştir. Maastricht Antlaşması olarak bilinen bu antlaşma 1 Kasım 1993' te yürürlüğe girmiştir (Fontaine, 2007). Ortak bir pazarın kurulmasını sağlayan ve 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması'na değişiklikler getiren bu antlaşma ile, AB'yi oluşturan toplumların dayanışmasını güçlendirme, demokrasiyi, temel hak ve özgürlükleri pekiştirme, gelecekteki Avrupa'nın oluşumu için gerekli zemini oluşturma hedeflenmiştir (Tuzcu, 2002).

1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç, 2004 yılında Kıbrıs Rum Kesimi, Malta, Polonya, Slovakya, Slovenya, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya ve Çek Cumhuriyeti, 2007 yılında Romanya ve Bulgaristan'ın katılımıyla genişlemeye devam ederek geniş bir coğrafyaya yayılan AB'ye Hırvatistan, Makedonya ve Türkiye aday ülkelerdir (Gülcan, 2010).

AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİNDE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

1992 yılında Maastricht Antlaşması ile kurulan AB Birliği'nin temel amacında ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamın gerekliliklerinin olduğu belirtilmiştir. Eğitim alanında ise 1995 yılında "Sokrates Programı" ile bu çalışmalar hayat bulmuştur. Bu programın içerisinde sekiz eylem alanı bulunmaktadır. Bu alanların oluşturulmasında üye ülkelerin işbirliği şartı aranmaktadır. Bu programa dâhil olan ve program kapsamında uyum süreci içerisine alınan Türkiye 1993 Kopenhag Zirvesi sonrasında Avrupa Birliği'ne uyum amacı ile eğitim alanındaki eksikliklerin giderilmesi yönünde hızla ilköğretimde ve öğretmen yetiştirme politikalarında değişimlere gidilmiştir. Türk eğitim sistemi uzun yıllar ağır sorunlar yaşamış ve bu sorunlara ilişkin çok yönlü iyileştirme programları gerçekleştirilmiştir. Fakat

uygulamaya alınan programlar ya da hiç uygulamaya girmeyen programlar, bazı uygulanan politik yaklaşımlar nedeni ile tam istendiği gibi hayat bulamamıştır.

TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYELİK SÜRECİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin AB ile süregelen ikili ilişkileri Türkiye-AB ilişkileri olarak tanımlanabilir. Türkiye, AET'ye üye olmak için Temmuz 1959'da başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilmesinin ardından 1963 yılında Türkiye'nin AET ile ortaklık anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile başlayan ilişkiler doğrultusunda Helsinki'de 1999 yılında AB üyeleri tarafından aday olarak kabul edilen Türkiye ile 2005 yılında tam üyelik müzakereleri başlamıştır (Wikipedia, 2011b; Eurydice, 2010a). Türkiye ile AB arasında gerçekleştirilen müzakereler çerçevesinde Türkiye'deki birçok kurum ve kuruluş, AB'ye uyumun sağlanması amacıyla yeniden yapılanma sürecine girmiştir (Akpınar, 2006).

AB'ye üye ülkeler, Türkiye'nin Birliğe tam üye olabilmesi için birtakım ölçütleri sağlamasını istemekte ve bu amaçla birtakım öneriler sunmaktadır. Bu önerilerden biri de Türkiye'nin ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yönden gelişmesinde Türk Eğitim Sistemi'ne önemli görevler düştüğünden AB'ye tam üyeliği amaçlayan Türkiye'nin eğitim sisteminde birtakım düzenlemeler yapması gerektiğidir (Maya, 2006).

Birçok toplumda olduğu gibi Türkiye açısından da bazı değerlerin ve temellerin oluşturulması zorunlu bir hal almıştır. Özellikle günümüz teknoloji çağında eğitim kalitesinin ve sisteminin bu teknolojiye ayak uydurması zorunluluğu daha da güncel bir hale gelmiştir. Sürekli değişim ve gelişim yaşayan günümüz teknoloji toplumu, oluşan gelişmeler sonucunda günümüze yakışık bir eğitim sistemi arzulamaktadır. Ayrıca teknolojinin yoğun olarak üretildiği ve tüketildiği bu süreçte toplumun talep ettiği bazı gereklilikler kamu yönetimi tarafından hızla hayata geçirilmek zorundadır.

“Gelişmiş ve gelişmekte olan dünya ülkelerinde ne kadar bilgi üretildiği ve tüketildiği artık gelişmişliğin bir göstergesi haline gelmiştir. Ayrıca ekonomik büyümenin de en güvenilir tahmin parametresi arasında da eğitim kalitesi yer almaktadır.” (Ayhan, 2002). Bu nedenle eğitim alanında da birçok dünya ülkesinin aynı standart ve kalitede eğitim sunmayı sağlaması gerekmektedir. AB'nin amaçlarından biriside bu ortak hareketi üyesi olan bütün AB ülkelerine uygulama zorunluluğunu getirmesidir.

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM BOYUTU VE TÜRKİYE

AB'ye giriş sürecinde eğitim alanında daha fazla çaba göstermesi gerektiği vurgulanan Türkiye, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde eğitim ile ilgili çeşitli birimler oluşturmuştur. MEB bünyesinde oluşturulan bu birimlerde çalışmalar devam ederken, Türkiye'deki üniversiteler de çalışmalarını sürdürmektedir (Gülcan, 2010).

Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde AB tarafından hazırlanan yıllık ilerleme raporları, AB'nin aday ülkelerin eğitim gibi alanlarda gelişmelerini saptadığı önemli dokümanlar olarak nitelendirilebilir. 1998 yılından itibaren hazırlanan ve 2006 yılına kadar düzenlenen ilerleme raporlarında; Türkiye'nin eğitim sisteminin genelde AB eğitim politikalarıyla uyumlu olduğu; fakat eğitim hizmeti, dersler, eğitim personeli ve genel personel açısından AB standartlarının gerisinde olması, yoksul kesimdeki eğitim açığının büyük, eğitim imkânları ve yaşam boyu öğrenmeye katılımın düşük olması gibi eğitime erişim konusunda Türkiye ile AB arasında çarpıcı farklılıklar bulunduğu belirtilmiş; her yıl izlenen gelişmelerin sınırlı düzeyde olduğu vurgulanmıştır (Eurydice, 2010b).

AB'nin 149 ve 150 nci maddeleri temel alınarak AB'ye üye ülkelerin tamamının eğitimde işbirliği sağlaması ve nasıl bu işbirliğinin sağlanacağına yönelik yaptırımlar bulunmaktadır. 1995 yılında Sokrates Programı ile bu çalışmalar hayat bulmuş ve start almıştır. Bu program kapsamında sekiz eylem alanı bulunmaktadır. Bunlar;

- a. Erasmus (Yüksek Öğretim),
- b. Comenius (Örgün Eğitim),
- c. Grundtvig (Yaygın Eğitim),
- d. Minevra (Açık ve Uzaktan Eğitim),
- e. Lingua (Avrupa Dilleri Eğitimi),
- f. Observation and Innovation (Eğitim Sistemleri ve Politikalarının İzlenmesi ve Bu Alanlarda Yeniliklerin Uygulanması),
- g. Joint Actions (Diğer Avrupa Programları ile Ortak Hareket Edilmesi ve Eylemlere Katılımın Sağlanması),
- h. Accompanying Measures (Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Önlemlerinin Hayata Geçirilmesi),

Uygulamaya alınan Sokrates Programı ile bütün AB üyesi ülkeler aynı standart ve kalitede eğitim sunmak, üye olan bütün ülkeler arasında eğitim sistemine uygun hareketi

sağlamak, üye ülkelerdeki bireylerin istediği üye ülkede eğitim alma hakkının tanınmasını sağlamak yönünde yapılan iyileştirmelerdir. Bu program içerisinde en dikkat çeken uygulama ise mesleki eğitim alanında gençlerin desteklenmesi ve yönlendirilmesidir. Yine mesleki eğitim alanında işbirliğinin sağlanmasına yönelik olarak uygulanan politikalar ve uygulamalar desteklenmeye alınmıştır. Leonardo da Vinci ve gençlerin bireysel çalışmalarını desteklemek ve iletişimlerini sağlamak amacı ile Youth Gençlik Programı hayata geçirilmiştir.

Eğitim alanında yapılan uygulamaların daha net ve devamlılığının sağlanması amacıyla 2002 yılında Barselona’da toplanan Avrupa Konseyi, Lizbon Süreci’nin önemini vurgulamıştır. 2010 yılına kadar AB’yi eğitim ve öğretim sistemlerinin uygulanması ve bu konuda dünyanın lideri olarak görmek arzusu belirtilmiştir. Bu nedenle AB’ye üye ülkelerin bu program kapsamında kesintisiz ve eksiksiz olarak programı uygulamaları zorunlu hale getirilmiştir.

Sokrates, Leonardo da Vinci ve e-öğrenim programlarının 2006 yılı sonunda tamamlanmasının ardından bu programların yerini alan Hayat boyu Öğrenme Programı, AB içinde eğitim ve öğretim sistemleri arasında değişim, işbirliği ve hareketliliğin güçlendirilmesini ve böylece Birlik sisteminin dünya çapında bir kaliteye ulaşmasını hedeflemektedir. Yeni program dört sektörel alt program (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig), bir ortak konulu program (Transversal Programme) ve Jean Monnet eyleminden oluşmaktadır. 2007-2013 dönemini kapsayan Hayat boyu Öğrenme Programı Avrupa Komisyonu Eğitim Kültür Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir ve bütçesi 6,970 milyar Avro’dur. Yeni nesil Gençlik programı; Avrupa İçin Gençlik, Avrupa Gönüllü Hizmeti, Dünyada Gençlik, Gençlik Çalışanları ve Destek Faaliyetleri ile Gençlik Politikasının Eşgüdümü İçin Destek eylemlerinden oluşmaktadır. Genel ve mesleki eğitimin yanı sıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir programda toplayan Hayat boyu Öğrenme Programı (LLP), yeni kuralları, basitleştirmeleri ve ülke merkezli faaliyetlerdeki artış nedeniyle özel bir önem taşımaktadır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin LPP’yi yasalaştıran 15 Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararı, Hayat boyu Öğrenme Programı’nın genel amacını şöyle ifade etmektedir: 'Hayat boyu öğrenme yoluyla Birliği ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla

Birlik içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek" tir. Bu hedeflerin, ülkemizin eğitim ve öğretim hedefleriyle de örtüştüğü açıktır. (İKV, 2011; Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012).

Avrupa'ya uyum ve Avrupa standartlarında bir eğitim kalitesini sağlamak Türkiye açısından her ne kadar zor bir durum olsa da en önemli sorunun dil farklılıkları nedeniyle ortaya çıkan sorunların varlığıdır (Çelebi).

Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. Ülkemiz bu nüfus yapısıyla, ilköğretim dışındaki tüm eğitim kademelerinde hâlâ sayısal baskı altındadır. Öte yandan, 2000 yılından bu yana nüfus yapısında bir dönüşüm yaşanmaktadır ve uzun vadede toplam nüfus içindeki yükseköğrenim çağı nüfusu payının %34'ten %29'a düşmesi beklenmektedir. 2010 Yılı İnsani Gelişim Raporu'na göre yetişkin nüfusumuzun ortalama eğitim süresi 6,5 yıl olup, gelişmiş ülkelerin oldukça gerisindedir. Ülkemizde yükseköğrenim görmüş yetişkin nüfusumuzun oranı ise %13'tür. UNDP İnsani Gelişim Raporu (2010)'na göre; Türkiye, insani gelişim bakımından 169 ülke içinde 83. sıradadır. İnsani gelişimin bir alt bileşeni olan “ortalama eğitim süresi” bakımından ise daha alt sıralarda bulunmaktadır (169 ülke içinde 109. sıra). Buna göre yetişkin nüfusumuzun (25+yaş) ortalama eğitim süresi 6,5 yıldır. Türkiye bu ortalama eğitim süresiyle, benzer gelişmişlik düzeyindeki Arjantin (9.3 yıl), Şili (9.7 yıl), Meksika (8.7 yıl), Malezya (9.5 yıl) ve Yunanistan (10.5 yıl) ile İran (7.2 yıl), Ürdün (8.6 yıl) ve Libya'nın (7.3 yıl) dahi gerisinde bulunmaktadır. Diğer taraftan, yetişkin nüfusumuzun (25-64 yaş) sadece %13'ü yükseköğrenim görmüştür. Buna karşılık OECD ülkelerinde yükseköğrenim görenlerin oranı %30 olup, Türkiye'nin iki buçuk katıdır (Kavak, 2011).

OECD(2011) verilerine göre, Türkiye'de toplam eğitim bütçesinin GSYİH içindeki payındaki eğilim son on yılda (2001-2010) %2,3 ile %3,8 arasında değişmiştir. Sadece yükseköğretimin payına bakıldığında artış %0,9'dur. Merkezi yönetim bütçesi içindeki yükseköğretim payı ise 2010 yılında %3,3'tür (MEB, 2010).

Eğitim ve öğretim, ülke ekonomisinin kalkınmasına, toplumsal düzenin sağlanmasına, en önemlisi bilinçli ve nitelikli bireylerin topluma kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Türk eğitim sistemine bakıldığında halen AB ülkelerinin normunda ve kalitesinde bir eğitime sahip olmadığını görülmektedir. Bu nedenle ülke genelinde ve kamuda bu sorunun hızla

iyileştirilmesi gerekir. OECD göstergelerine göre eğitim harcamaları (2006) AB ülke ortalaması okul öncesinde 5.343 dolar, ilköğretimde 6479 dolar, Ortaöğretimde 8.116 dolardır. Türkiye’de ise; okul öncesinde kayıtlı bir veri görülmemektedir. İlköğretimde 1.130 dolar, ortaöğretimde ise 1.834 dolar görülmektedir. Uluslararası düzeydeki yükseköğretim harcamaları incelendiğinde, OECD ülkeleri ortalaması 8455 dolardır. Türkiye’de 2006 yılı yükseköğretimde öğrenci başına harcama 4648 dolardır (Ar-Ge harcamaları hariç) (OECD, 2011). Milli Eğitim bütçesi 2011 yılında GSYH’nın %2.81’ine ve merkezi bütçenin %10.92’sine karşılık gelirken 2012 yılında milli gelirin %2.75’ini ve merkezi bütçenin %11,1’ini oluşturmaktadır. Bu rakamlara göre genel bütçeden eğitime ayrılan pay artırılmış gibi görünse de ulusal gelirden ayrılan pay düşmüştür. Bu haliyle Türkiye, 2012 yılında da milli eğitime ayırdığı bütçe açısından OECD ülkelerinin gerisinde kalmış, eğitime en az pay ayıran ülkeler arasında kendini kurtaramamıştır (MEB, 2012). Bu da bize ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile eğitim harcamalarının birbirine paralel yürüdüğünün bir göstergesi olduğunun işaretidir.

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE SİSTEMİN SORUNLARI

Milli Eğitim İstatistiklerine (2011) göre, Türkiye’de 3-5 yaş arası okullaşma oranı %30.87, ilköğretimde %98.67, ortaöğretimde %67.37’dir. Yine aynı istatistik bilgilere göre, 2010- 2011 öğretim yılı için yükseköğretimde okullaşma oranı %33,6 olarak verilmektedir. Eurostat (2011) ve TÜİK (2010) verilerine göre yirmi yedi AB ülkesinde; 15-64 yaş arası okuma oranlarına göre; Türkiye’de beş yıllık ilkokulu okuldan mezunlar %70 iken AB’de bu oran %30, 6.7.8 sınıfı okuyanlar Türkiye’de %18.7, AB ‘de %46.4, liseyi okuyanlar Türkiye’de %30, AB’de %70’tir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise; ilkokulda en az Litvanya 10, en çok İngiltere’dir (19,4). İlköğretimde Türkiye’de ise öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 26,2’dir. Ortaokul seviyesinde en az Yunanistan 7,7 en çok İngiltere 13,6’dır. Lise düzeyinde en az Yunanistan 7,3 en çok Finlandiya 15,9’dır. Türkiye’de ise lise düzeyinde öğretmen başına 15,9 öğrenci düşmektedir (MEB, 2011; TÜİK, 2010; EUROSTAT, 2010). Bu rakamlar bize Türkiye’nin son yıllarda eğitimde oldukça büyük bir hamle yaptığını, ancak yeterli bir seviyeye ulaşamadığını göstermektedir. Avrupa Birliği hayat boyu öğrenmeye de büyük önem vermektedir. Lizbon Hedefleri doğrultusunda 2010 yılına kadar AB, 24-65 yaş arası kişilerin hayat boyu öğrenmeye katılım oranını %12.5 olarak tespit etmesine rağmen, bu hedefe ulaşamamıştır. 15-65 yaş arası eğitimden yararlanma

oranı Türkiye’de %6.2 AB’de %15.1’dir. Türkiye, son yıllarda özellikle Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Belediye’ler ve Halk Eğitim Merkezleri vasıtasıyla hayat boyu öğrenme projesi kapsamında vatandaşların çeşitli alanlarda eğitilmesi için büyük çaba gösterilmektedir. AB’de dil eğitimi de önemli bir yer almaktadır. Genç kuşakların en az üç dil bilmesi hedeflenmektedir. Bologna sürecine ilişkin Yüksek öğretimde yeniden yapılanma ve akreditasyon çalışmaları devam etmektedir. Türkiye, Mesleki Teknik Eğitimde de “ Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında okullaşma oranını % 60-75’lere ulaştırmak istemekte, bu nedenle halkın duyarlılığını artıracak yeni oluşumlar üzerinde durmaktadır. Bu projelerden Türkiye önemli miktarlarda karşılıksız hibe de kullanmıştır. Türkiye’nin gündeminde öğretmen yetiştirme de önemli bir yer tutmaktadır. Bilhassa adayların teorik bilgilerinin yanında uygulama eğitimleri önemli olmaktadır. 4+4+4 uygulamasının başlayacağı 2011-2012 öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştirme programında da yeniden yapılaşma söz konusudur. Bilhassa mesleki uygulamaların zaman ve kredi miktarının artırılması üzerinde durulmaktadır. Tüm AB ülkeleri, öğretmenlerin gerekli olan bilgi, tutum, teknoloji ve pedagojik becerilere sahip olmaları, mesleki gelişimlerinin desteklenmesini önemsemektedir.

AB ülkelerinde zorunlu eğitimin başlama yaşına ve süresine bir kaç örnek verecek olursak; Almanya’da temel eğitim 6 yaşında başlamaktadır. Çoğu eyalette olduğu gibi öğrencilerin 4. sınıfın sonunda mesleki veya akademik olmak üzere çeşitli okul tiplerinden birine yerleştirilmesi öngörülmektedir. Öğrenciler, başarılarına göre akademik eğitim veren prestijli Gymnasium, mesleki ve teknik eğitim veren Realschule veya temel eğitim veren ve başarısı düşük Hauptschule üçlüsünden birine ayrılıp eğitim hayatlarının geri kalanını bu okullarda ve onların devamı olan yüksekokullarda geçirmektedir (TEPAV, 2012; Özenç, 2009). Alman sisteminin en büyük özelliği yönlendirme çalışmalarına erken yaşta başlandığı ve öğrenci başarısına göre okullar arası geçişin yapılabildiğidir. İngiltere’de eğitim 5-16 yaş arası tüm çocuklar için zorunludur ve iki aşamadan oluşmaktadır. İlköğretim öğrencileri ortaöğretime 11 yaştan itibaren geçiş yapabilmektedirler. İngiltere’nin bazı bölgelerinde öğrenciler 5-8, 8-12, 12-16+ yaş olmak üzere üç safhada eğitim görmektedirler. Fransa’da ilköğretim 6-16 yaş arası zorunlu eğitim 10 yıldır ve iki kademedен oluşmaktadır. Dördüncü yıl yönlendirme devresi olarak adlandırılmaktadır. 4 yıl süren ortaokul eğitimi, genel ve teknik lise ile dengi meslek eğitim okullarına bir hazırlıktır. Mesleki eğitim zorunlu eğitimden

sonra verilmektedir. Danimarka’da 6-15 yaş arası zorunludur. Zorunlu eğitim, 9 yıllık ilk ve alt ortaöğretim ile seçmeli 10.yıldan oluşmaktadır. Finlandiya’da ise zorunlu eğitim 7 yaşında başlar, ilköğretim ve 1.devre ortaöğretim Finli çocukların zorunlu temel eğitimini oluşturur. Kesintisiz 10 yıl sonra biter (Şahenk; Korkmaz,2009; Güney,2009; Certel, 2009). 2009 yılındaki Pısa sınavında Finlandiya OECD ülkeleri arasında Kore’nin arkasında ikinci sırada yer almıştır.

TEMEL EĞİTİM VE İLKÖĞRETİM SİSTEMİ

Birçok dünya ülkesinde olduğu gibi Türkiye açısından da temel eğitimde yaşanan eksiklikler bilinen gerçekler arasında yer almaktadır. 1970’li yıllardan beri bu eksiklikler nedeniyle ortaya çıkan sorunlar halen devam etmektedir.

AB’ye üyelik sürecinde olan Türkiye’de 1997 yılında 8 yıllık eğitimin zorunlu hale getirilmesi gelişmiş ülkeler arasındaki eğitim açığını kapatmak için önemli bir adım olmuştur. Bugünkü 4+4+4 olarak eğitimin 12 yıla çıkarılması da beraberinde birtakım tartışmalar da artmıştır. Türkiye nüfusu birçok dünya ülkesine göre daha hızlı artış göstermektedir. Bireylerin daha nitelikli ve eğitilmiş olması için zorunlu eğitim süresinin 4+4+4 şeklinde 12 yıla çıkarılması bir zorunluluktur. Ancak, bu konuda alt yapının oluşturulmamış olması sorun yaratacak gibi görünmektedir. Milli eğitim Bakanı, 4+4+4’ün maliyetinin 30 milyar olduğunu açıklamıştır (Mynet, 2012). Küçük bireylerin anne ve babaya bağlı olması, eğitim sürecinin geç başlatılması, ilköğretim programı ile eğitim hayatının başlatılması aslında doğru bir sistem olarak kabul edilmemektedir. Okul öncesi eğitimin ne denli önemli olduğu yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitim sisteminin de hızla hayata geçirilerek kamusal bir zorunluluk haline getirilmesi gerekmektedir. 4+4+4 eğitim uygulaması şu haliyle acele alınmış bir karardır. Öncelikle programlar okullara gönderilmeden, herhangi bir pilot uygulama yapılmadan tüm Türkiye’de böyle bir geçişin doğuracağı sakıncalar göz ardı edilmiştir.

Ancak okul öncesi eğitim ve çalışan ailelerin çocuklarının bu eğitim programına harfiyen katılımlarının sağlanması yönünde kamusal bazı çalışmalar hayata geçirilmelidir. “Bilimsel çalışma ve araştırmalara göre 3-5 yaş grubunda bulunan çocukların eğitim hayatına okul öncesinde başlatılmasının ilerleyen eğitim programlarında bireye daha fazla fayda sağlayacağını kanıtlamıştır” (Çağlar, 1999: 63).

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNDE ORTA ÖĞRETİM

Orta öğretimde genel amaç, bireysel yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve meslek eğitimi seçiminde bireylere yol gösterilmesinin sağlanmasıdır. Fakat günümüzde bu durum maalesef bu şekilde karşılanmamaktadır. Türkiye’de meslek eğitime yönelik uygulamalar ticaret liseleri, imam hatip liseleri ve meslek liseleri olarak dağılmaktadır. Yükseköğretim programlarına girme konusunda yaşanan bazı puan sorunları nedeniyle mesleki eğitim veren orta öğretim programlarına katılımın az olduğu görülen bir gerçektir.

Mesleki eğitim veren okullarda eğitim teknolojisi ve bu okullarda kullanılan materyallerin yetersizliği ve eksikliği nedeniyle de çok yönlü sorunlar yaşanmaktadır. Halen günümüzde klasik sistem ve materyallerle eğitim veren meslek eğitim kurumları vardır. Bugün ortaöğretim kurumları olarak genel ve mesleki liseler, tamamı ile üniversiteye hazırlık yapan, öğrencilerin dershanenin yanında dershanede verilen testlerin çözüm yeri olarak algıladığı birer öğretim kurumu haline dönüşmüştür. Üniversiteye giriş sistemi değişmediği müddetçe orta öğretim kurumlarının kendisine verilen görevleri yerine getirmesi mümkün görünmemektedir.

Okul eğitimi ile yakından ilgili hayat boyu öğrenme içinde yer alan Comenius Programı, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretime kapsamaktadır. Bu program, hayat boyu öğrenme içinde yer almaktadır. Bu program, Lizbon hedeflerine ulaşabilmek için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmaya, işbirliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini, Avrupa’da okul eğitiminde dil öğreniminin gelişmesine katkıda bulunmayı ve değişik kültürlerle yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (AB, 2011). Türkiye bu programlardan oldukça yoğun bir şekilde yararlanmaktadır.

YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ VE SORUNLARI

Türkiye birçok gelişmiş dünya ülkesinin gerisinde kalmıştır. Yüksek öğretim sisteminde geride kalınmasının en önemli nedenleri arasında istenilen kalitedeki eğitimin yüksek öğretim kurumlarında verilememesidir. Bir ulusun dünya ülkelerinde bir yer edinebilmesi için yükseköğretim kalitesinin gelişmiş dünya ülkeleri seviyesinde olması gerekir.

Yüksek öğretim sisteminde kamunun toplum bireylerine mali yönden istenen desteği sağlayamaması, bireylerin iş kaygıları nedeniyle hiç istemedikleri bazı eğitim programlarına dahil olma zorunluluğunun olması, bu sorunların başında gelmektedir.

Avrupa Bölgesi'nde ortak bir Avrupa Yüksek Öğretim Alanı (AYA) oluşturmak üzere başlatılan Bologna sürecinde ülkelerin uygulamalarına bağlı olarak belirlenen hedefler de ihtiyaçlar çerçevesinde geliştirilmiştir. Bologna süreci ilk kez, 1998'de Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanları'nın Sorbonne'de gerçekleştirdikleri toplantı sonrasında yayımlanan "Sorbonne bildirisi" ile ortaya çıkmış ve 1999 yılında İtalya'nın Bologna kentinde düzenlenen ve 29 Avrupa ülkesinin Yükseköğretimden sorumlu bakanların imza attıkları "Bologna Bildirgesi" ile resmen başlatılmıştır.

Bologna Süreci'nin üzerinde önemle durduğu konulardan biri, yükseköğretim kurumlarında, Avrupa düzeyinde tespit edilen ilke ve esaslara tam uyumlu kalite değerlendirme ve geliştirme sistemlerinin kurulmasıdır. Bu kapsamda, YÖK tarafından hazırlanan "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği", 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, belirli bir sistem içerisinde yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız "dış değerlendirme" süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin genel esasları ve bu kapsamda Yükseköğretim Üst Kurulları ile Yükseköğretim Kurumları'nın yükümlülüklerini belirlemiştir (YÖK, 2009-2011, DPT. 2011).

Son olarak 26-27 Nisan 2012'de Bologna Bakanlar Konferansı'nda kabul edilen Bükreş Bildirgesinde Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik ve mali krize dikkat çekilerek yaratıcı, yenilikçi, eleştirel düşünen ve sorumluluk sahibi mezunlar yetiştirmeleri için üniversitelerin yatırımlarına önem verilmesini ve desteklenmesini talep etmektedirler. Değişimi sürekli hale getirmek için AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) kredilerinin kullanılması, Diploma Eki verilmesi, kalite güvencesi ve öğrenme kazanımlarının tanınması ve değerlendirmesini kapsayacak politikaların tutarlı olunması, yükseköğretime erişimin Avrupa nüfus çeşitliliğini yansıtması gerektiği, kalite güvencesi için kamusal sorumluluk taşımayı, yükseköğretimin finansmanı ve yönetişimi için diyalog başlatma ihtiyacını, öğrenci ve öğretim elemanı ve hareketlilik fırsatları sağlanması için yeterli mali destek sağlanması, istihdam edilebilirlik,

sosyal boyut, hayat boyu öğrenme, uluslararası informasyon, hibe/ kredilerin taşınabilirliği konularında hedefe yönelik veri toplanmasını teşvik gibi konuların öncelikle ele alınması gereği üzerinde durulmuştur (YÖK, 2012).

SONUÇ

Yirmi birinci yüzyıla geldiğimiz bu dönemde her gelişmiş dünya ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de küreselleşmenin getirdiği birtakım değişimlere ayak uydurma gerekliliği açıkça ortadadır. Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde eğitim sisteminde yaptığı yenileşme hareketleri eğitime yeni bir ivme kazandırmıştır. Bu konuda istatistiksel verilere bakıldığında Türkiye'nin kat etmesi gereken epey bir yol vardır.

Nüfusa ilişkin göstergeler, eğitimin en alt düzeyi sayılabilecek okuma- yazma öğretiminin dahi tüm vatandaşlar için erişilebilir olmadığını göstermektedir. Köy- şehir arasındaki eşitsizlikler, bölgeler arası eşitsizlikler, hatta şehirlerde yaşayan kişilerin de şehrin farklı kesimlerinde ikamet durumlarına göre eğitim olanaklarından yararlanma durumuna göre farklılıklar olduğu açık bir şekilde dile getirilmektedir. Üniversiteye girişte de aynı eşitsizlikleri görmemiz mümkündür. Okullaşma oranının artırılması ve bazı bölgelerdeki yerleşim nedeniyle çocukların okul imkânlarından yararlanamaması nedeniyle MEB'liği Taşınmalı İlköğretim Yönergesi hazırlayarak “Bu Yönergenin amacı, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerin seçilen merkezdeki ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınarak eğitim-öğretim verilmesini sağlamaktır” denilmiştir (MEB, 1994/2420). 1990- 1991 yılında 9 ilde başlayan uygulama, bugün bütün il ve ilçelerde taşınmalı ilköğretim uygulaması başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Ortaöğretim için de taşınmalı sistem, 2010- 2011 öğretim yılında başlamıştır. Bu uygulamalar, okullaşma oranlarını yükseltilmesi ve nitelikli insan yetiştirme politikaları çerçevesinde atılmış önemli adımlardır.

Türk eğitim sisteminin en önemli sorunlarından biri de teknolojik alt yapının halen oluşturulamamış olmasıdır. Ayrıca uygulanan eğitim politikalarının klasik ve bireysellikten yana oluşudur. Bugün halen geri kalmış dünya ülkelerinde uygulanan eğitim sistemi ve teknikleri kullanılmaktadır. Yirmi birinci yüzyıla geldiğimiz bu dönemde halen eski tekniklerle verilen eğitim ve bu eğitimi alan bireylerden fayda ile kalite beklemek imkânsızdır.

Müfredatın 4+4+4'e uygun olabilmesi için değiştirilmesi, okullarda rehberlik hizmetlerine önem verilmesi, seçmeli derslerin artırılması gerekli yönlendirme çalışmalarının temel eğitim 4. sınıfta çok dikkatli bir biçimde yapılması gerekmektedir. Aksi halde bu durum, telafisi mümkün olmayan yaralar açabilir.

Erasmus uygulamaları gereğince çok dilli Avrupa için ülkelerde yabancı dil zorunluluğunun olması nedeniyle Türkiye'de de dil eğitiminin ilk öğretim ikinci sınıftan başlatılması olumlu bir gelişmedir.

Lizbon stratejisinde ve Bologna sürecinde AB'nin belirlediği politikalar Türkiye tarafından da kabul edilmektedir ve Türkiye eğitim sisteminin yükseköğretim basamağında ECTS, diploma eki vb. uygulamalar gerçekleştirilmiş, yükseköğretimde kalite güvencesi, öğrenci ve akademisyen hareketliliği gibi gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sadece yükseköğretimde değil ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarında da bilgi teknolojilerini geliştirmek, okullaşma oranlarını artırmak gibi çeşitli düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir (Sağlam; Özüdoğru; Çıray, 2011). Ayrıca bütün dünyada tüm alanlarda küreselleşmenin gerektirdiği değişimler de yaşanmaktadır. Türkiye, gelişmiş bir toplum olabilmek adına AB'nin eğitim alanında gerekli gördüğü düzenlemeleri sürecin gerektirdiği bir yaptırım olarak değil, olması gereken bir durum olarak algılamalı ve toplumun her kesiminin bu süreçte bir payı olmalıdır.

ÖNERİLER

- Türkiye'de gerek okullaşma oranları, gerekse kişi başına düşen eğitim harcamaları ve aynı zamanda öğretmen başına düşen öğrenci sayıları AB ülkelerinin gerisinde seyretmektedir. Nitelikli eğitim için, eğitime ayrılacak kaynaklar genişletilmeli ve ülke düzeyinde paylaşımları sağlanmalı, uzun vadeli programlar geliştirilmeli ve süreklilik sağlanmalıdır.

- Mesleki Teknik Eğitim'de de istenilen okullaşma oranlarını yakalayabilmek için, yeterli kaynak ayrılarak okul ile sanayi arasında gereken eşgüdüm sağlanmalıdır. Bu okullarda, sanayinin gereksinim duyduğu insan gücü yetiştirilerek mezun bireylerin, hayata atılması ve iş sahibi olmaları teşvik edilmelidir.

•Günümüz teknolojisini kullanan bireylerin yetiştirilmesi yolunda eğitim araştırma ve geliştirme çalışmaları hızla tüm okul sisteminde hızla hayata geçirilmelidir. Bu suretle daha nitelikli ve donanımlı bir gençlik yaratılmalıdır.

•Akademik alanda ve yüksek öğretimde eğitim veren öğretim elemanları araştırma ve geliştirme yönünde kamusal destek sağlanmalıdır.

•AB'ye uyum süreci içinde ortak olarak geliştirilen “ Temel eğitime Destek Projesi, Ortaöğretime yönelik programlar, Özel Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi, Sokrates Programının Öğretimin Tüm Düzeylerinde Uygulanması, Hayat boyu Öğrenme, AB Dil Projesi, Bologna Süreci, Lizbon Stratejisi, Kalite Güvence ve Akreditasyon çalışmaları eğitimde yeni ufuklar açılması için önemli adımlar olarak görülmelidir.

•Öğretmen yetiştirmeye ayrı bir önem verilmeli ve öğretmenlerin hizmet içinde eğitimleri süratle yaygınlaştırılmalı, yüksek lisans eğitimleri için teşvik edilmeli ve destek sağlanmalıdır.

•4+4+4 programı ile eğitimde devamlılığın sağlanması konusunda, bilhassa kırsal kesimde gerekli önlemlerin alınması yetkililer işbirliği içinde olmalıdır.

KAYNAKÇA

AKPINAR, B., (2006). “Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk İlköğretim Öğrencilerinin Avrupa Birliğine İmajı”, Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, İNASED, Cilt:1, Sayı:1

AYHAN, A., (2002). “Dünden Bugüne Türkiye’de Bilim Teknoloji ve Geleceğin Teknolojileri”, Beta Basım Dağıtım, İstanbul.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI (2011). Hayat boyu Öğrenme - Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları www.ua.gov.tr/index.cfm?k=73 adresinden 15.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

AVRUPA BİRLİĞİ (2012). Eğitim Politikası ve Programları www.teias.gov.tr/ebulten/.../avrupa_birligi_egitim_politikasi.htm adresinden 15.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

CERTEL, S.S. (2009). “Finlandiya Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”. S.Ada, N. Baysal (Edit.).(169-194). Pegem A. Ankara

ÇELEBİ, M.D., (2006). “Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 21 Yıl:2006/2.

ÇELEBİ, N., (2007). “Avrupa Birliği Eğitim Programlarının Tarihçesi ve Türkiye’nin Uyum Süreci”. Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi. Cilt/Volume:15, Sayı/No:2, 35-59.

ÇINAR, İ., (2009). “Küreselleşme Eğitim ve Gelecek”, Kurumsal Eğitim Bilim, 2 (1),

ERGİNER, A., (2006). “Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri ve Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırması”, Pegem Yayıncılık, İstanbul.

EURYDICE, (2010b). Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi 2008/09. Web: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/TR_TR.pdf. 6 Aralık 2010 tarihinde alınmıştır.

.EUROPA, (2010). The history of the European Union. Web: http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htm. 25 Aralık 2010 tarihinde alınmıştır

FONTAINE, P. (2007). AB nedir? Türkiye: Avrupa Birliği Bilgi ve İletişim Destek Programı.

GEDİKOĞLU, T., (2005). “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Haziran, Mersin.

GENÇ, A. (1999). “ Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi”. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı. 10, 299–307.

GÜLTEKİN, M. Ve ANAGÜN, Ş.S. (2006). Avrupa Birliği’nin eğitimde kaliteyi belirleyici alan ve göstergeleri açısından Türk eğitim sisteminin durumu. Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 145-170.

GÜNEY, S.Y. (2007). “Danimarka Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”.S.Ada, N. Baysal (Edit.).(151-167). Pegem A. Ankara.

KAVAK, Y. (2011). “Türkiye’de Yükseköğretimin Görünümü ve Geleceğe Bakış”. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. Cilt1, Sayı,2. Ağustos 2011, 55-58.

MAYA, İ.Ç. AB Sürecinde Türkiye ile AB Ülkeleri Eğitim İstatistiklerinin karşılaştırılması Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Güz 2006, 4(4), 375-394

MEB (2011). Örgün Eğitim”. Milli Eğitim İstatistikleri.

MEB (1994). Taşınmalı İlköğretim Yönergesi. **Aralık 1994/2420**

MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu.26.03.1973.Sayı:14574.

SAĞLAM,M.;ÖZÜDOĞRU,F.;ÇIRAY,F., (2011). “Avrupa, Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri”. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2011, Cilt:VIII, Sayı:I, 87-109

ŞAHENK, S. S. (2009). Fransa Eğitim Sistemi. “Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”.S.Ada, N. Baysal (Edit.). 195-213. Pegem A. Ankara.

SAĞLAM, M., ÖZÜDOĞRU, F., ÇIRAY, F., (2011). “Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:8, Sayı:1

PISA- TIMSS (2010). PISA 2009 Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Retrieved May.15.2007 from pisavetimsssinavlari.wordpress.com/tag/pisa-sinavi/

TEPAV(2012). Almanya'nın 4+6+2 eğitim sisteminden neler öğrenebiliriz? www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2723. adresinden 15.05.2007 tarihinde elde edilmiştir.

TÜİK (2011a). Nüfus Projeksiyonları ve Tahminleri. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11 adresinden 18.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

TÜİK (2011b). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11 adresinden 18.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

TÜİK. (2010). Türkiye İstatistik Yıllığı. “Turkey’s Statistical Yearbook 2010”. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

TURAN, S. (2005). Öğrenen toplumlara doğru Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 5 (1), 87-98.

TUZCU, G. (2002). Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Türk Eğitiminin Planlanması. Milli Eğitim Dergisi, 155-156.

WIKIPEDIA (2011a). Web: http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Birli%C4%9Fi 27 Temmuz 2012 tarihinde alınmıştır.

YÖK. (2009-2011). Bologna Süreci Nedir. bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&i=3 adresinden 08.06.2012 tarihinde elde edilmiştir.

YÖK (2012). Yüksek öğretim Kurulu Bologna Süreci.26-27 Nisan 2012 Bükreş Bildirgesi